www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى

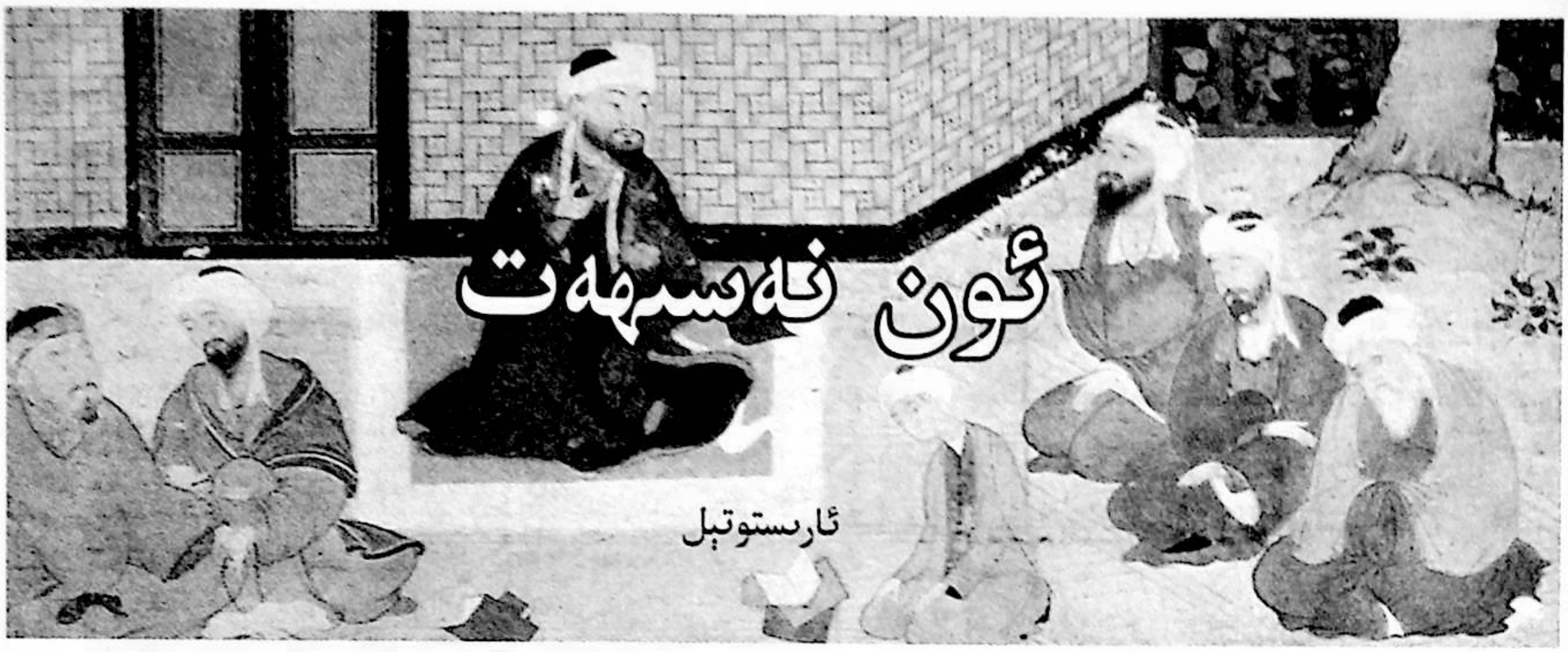
ئون نەسىھەت
ئارىستوتېل

پارسچە «دەھ نەسىھەت»(ئون نەسىھەت) دەپ ئاتالغان بۇ مەنزۇمە (شېئىر توپلىمى) بۇيۇك مۇتە-پەككۇر ئالىم، شەرقتە بىرىنچى مۇئەللىم نامى بىلەن مەشھۇر بولغان ئارىستوتېل (ئەرەستۇ) نىڭ (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 384 ـ يىلى تۇغۇلۇپ، 322 ـ يىلى ۋاپات بولغان) شاگىرتى ئىسكەندەر زۇلقەرنەينگە قىلغان پەند ـ نەسىھەتلىرىدىن ئىبارەت.

«ئون نەسىھەت» باشتىن ـ ئاخىر تېبابەت ۋە سالامەتلىكنى ساقلاشقا بېغىشلانغان مەسىلىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

* * *

ئاڭلا، ئەي ئىدرەكلىك ئەقىل نايىبى،
گۇناھتىن قورققۇچى ساۋاب ساھىبى.
بىر ئادەم بار ئىدى قەدىم زاماندا،
ئۇ بىلەن ياشايتتى بارچە ئاماندا.

بىراۋغا يەتكەندە بىرەر خىل زەخمەت،
زەخمەتكى، دەۋاسى يوق بولسا پەقەت.
ئۇ كىشى تاپاتتى دائىم ئىلاجىن،
تەكشۈرۈپ كۆرەتتى كېسەل مىجازىن.
بارچە ھەكىملەردىن ئۇستىراق ئىدى،
نامى ئارىستوتېل ، كۆڭلى ئاق ئىدى.
بىر كۈن ئاڭا دېدى سۇلتان ئىسكەندەر:

ئەي داۋا مەخزەنى، ئەي ساھىب ھۇنەر.
مەنمۇ تەلىمىڭگە مايىل ئېرۇرمەن،
ئەقىل ـ ئىدرىكىڭگە قايىل ئېرۇرمەن.
مەن ئۈچۈن تۈزۈپ بەر بىر نۇسخە[1] بۇدەم،
جېنىم ئۆتسۇن مېنىڭ راھەتتە ھەردەم.

دېدى ئارىستوتېل: ئۇلۇغ پادىشاھ،
ئەي ئاللا سايىسى، ئەي ئالەم پاناھ؛
ساڭا ئون نەسىھەت قىلاي بۇ كەچ مەن،
ئەمما بىرىنىمۇ ئۇنتۇمىغايسەن.
دائىم ھەمدەم بولار ساڭا ئامانلىق،
پەلەكتىن كۆرمەيسەن زەررە يامانلىق.

① رېتسېپ، كىتاب ياكى رىسالە مەنىسىدە.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ھەر چاغكى، نەسھىتىم يولدىشىڭ بولۇر،
رەنجۇ غەم يۈز بەرسە قولدىشىڭ بولۇر.
ئالتۇن سۈيى بىلەن بۇ پەندىم مۇدام،
يېزىلسۇن، ئەمەل قىل ھەر سۇبھى، ھەر شام.

بىرىنچى نەسھەت

بىرىنچى بۇدۇركى، مەيدەڭدە تائام
تا ھەزىم بولماستىن ھەممىسى تامام،
ئۈستىدىن ھېچ نەرسە يېمە، زىياندۇر،
رەنجۇ غەم يۈز بېرەر، ئازارى جاندۇر.
غىزايىڭ بولسا گەر يېگىنۇ لەتىپ،
مىجازىڭ ھېچقاچان بولمىغاي زەئىپ.

ئىككىنچى نەسھەت

ئىككىنچى بۇدۇركىم، قاتتىقتۇر يېمىش،
ئۈنىڭدىن زىيان تاپار ھەم مەيدە، ھەم چىش.
ئۆزۈڭنى تارت، يېمە، ئەمەستۇر جايىز،
ھەزمى ئۈچۈن ئاخىر مەيدەڭدۇر ئاجىز.
ئۈنىڭدىن بىخلىنار تەندە تەشۋىشىڭ،
ئاغرىتىپ جان ئالار ھەم ئاغرىق چىشىڭ.

ئۈچىنچى نەسھەت

ئۈچىنچى بۇدۇركىم، ھەر خىل دورىغا
كىرىشمە ئالدىراپ، سەۋر قىل بارىغا.
كېسەلدىن قورقمىغىن، غەم قىلما پەقەت،
بەدىنىڭ دورىغا قىلمىسۇن ئادەت.
ئادەت قىلسا ئەگەر بۇ يامان ئىللەت،
ئىللەتلا ئەمەس ئۇ، بەلكى زور زىللەت①.

تۆتىنچى نەسھەت

تۆتىنچى، ساقلىقدۇر بەدەندە قانىڭ،
چۈنكى قان بەدەندە ئېرۇر پاسىبانىڭ.
ھاياتنىڭ ئاساسى، مايەسىدۇر قان،
بىھۇدە چىقارما تەندىن ھېچقاچان.
بەدەندە بولمىسا قان كەبى دوستۇڭ،
سارغىيىپ بولغۇسى ناتۇۋان پوستۇڭ.

بەشىنچى نەسھەت

بەشىنچى پەندىمنى ئېيتايىن ساڭا،
دىققەت قىل، قۇلاق سال، ئەي ئاقىل ماڭا.
بەلغەم پەيدا بولسا قەي قىلغىن ئەلبەت،
كەچ قالما، غەيرەت قىل، پايدىدۇر ھەر ۋاقىت.
ئەگەر بەلغەم تەندە ئەيلىسە ۋەتەن،
ئۇنى كۆچەيتۈرمە، خەۋپلىك دۇشمەن.
بەلغەم بەدەندە ئىمارەت قىلۇر،
تېنىڭنى يىمىرەر، غەنىيمەت قىلۇر.

ئالتىنچى نەسھەت

ئالتىنچى پىشابىڭ② كەلگىنى زامان،
قايتۇرما كېسەللىك قىلغۇسى ئايان.
كىمكى پىشابنى تۇتۇپتۇ ئۇزاق،
بۆرەك كېسەل ئاڭا قويۇپتۇ تۇزاق.
بۆرەكتە گەر پەيدا بولسا بىرەر تاش،
بۇندىن ئېغىر ئىللەت كۆرمىگەي ھېچ باش.

① زىللەت ــ خارلىق.
② پىشاب ــ سۈيدۈك.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

يەتتىنچى نەسىھەت

يەتتىنچى پەندىمگە ئەمدى قۇلاق سال،
چىن دىلدىن ئاڭلا ۋە ياخشى يادلاپ ئال.
ھاجەتكە بارغاندا تاھارەت[1] ئەيلە،
ۋە بۇنى دائىما سەن بىر ئادەت ئەيلە.
پاكىزلىق بولسا گەر سەن ئۇچۇن ئادەت،
كۆڭلۈڭ روشەن بولۇر، دىل تاپار راھەت.

سەككىزىنچى نەسىھەت

سەككىزىنچى بۇدۇر، ماڭا دىققەت قىل،
ھامامغا بېرىشنى تېز ـ تېز ئادەت قىل.
ئىسسىق سۇدا يۇيۇن، تا باشتىن ـ ئاياق،
خوپ تەرلەن، بەدىنىڭ بولغۇچە يۇمشاق.
مۇلايىم بولغاچقا ھامامدا بەدەن،
ئاقىۋەت كۈچ بىلەن تولغۇسىدۇر تەن.
تەر بىلەن دەردلىرىڭ ئاداش بولغۇسى،
ساقلىقىڭ بىر ئۆمۈر يولداش بولغۇسى.

توققۇزىنچى نەسىھەت

توققۇزىنچى بۇدۇر، ئۆمرۈڭ ئارا ھېچ
ئەرك بەرمە شەھۋەتكە سەن ئەرتەيۇ كەچ.

ئەرك بەرسەڭ ھاياتىڭ توزان بولغۇسى،
كۈچ كېتىپ قامىتىڭ كامان بولغۇسى.
ئاجىزلىق يۈز بەرسە، ئەيلىسەڭ داۋا،
داۋادىن يۈز بېرەر ئەينى مۇددىئا.

ئونىنچى نەسىھەت

ئونىنچى، گەر قېرى بولسا ھەر ئايال،
يىگىتسەن، ياتماقنى ئەيلىمە خىيال.
ئاھاڭرەبا كەبى تارتقاندا بىراق،
ئەي يىگىت، ئىلاجىڭ بولمىسا ھەر ۋاق،
سۆھبىتىگە كىرسەڭ ئەگەر بىرەر يول،
كېيىن ئۇندىن ئەبەدىي قاچ ۋە ئۇزاق بول.

* *

سەن ھەر كۈنى ئوقۇساڭ ئون نەسىھەتنى،
قولدىن بەرمىگەيسەن ھېچ چاغ سەھھەتنى.
ياخشىلار يېپقا دۇر تىزىپ كېتىپتۇ،
ساق بول دەپ قولۇڭغا بېرىپ كېتىپتۇ.

نەشرگە تەييارلىغۇچى: جاپپار ئەمەت

① تاھارەت ـــ سۇ بىلەن پاكلىنىش.